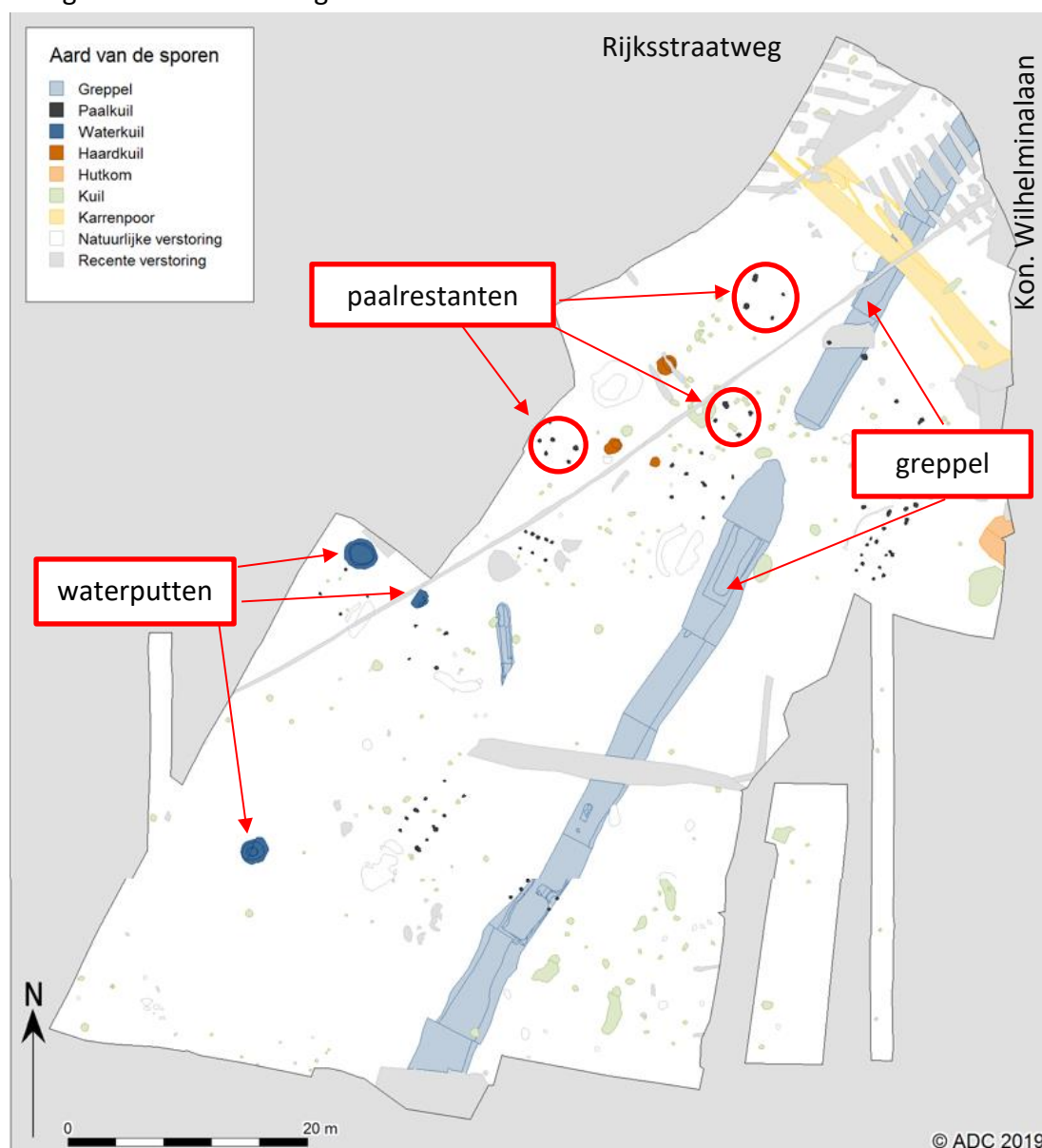

Kent u Larsheim Avenue?

Op vrijdag 2 juli 2021 heeft gemeentelijke archeoloog Peter Weterings de lezing gegeven over een spectaculaire vondst in Leersum.

Zo'n 15 jaar geleden waren er plannen om huizen te bouwen op de Koningin Wilhelminalaan (vlakbij de kruising met de Rijksweg en naast restaurant Darthuizen). Zoals bekend is Leersum een interessant archeologisch gebied en dus werd er in 2007 door archeologen bureauonderzoek gedaan en proefsleuven gemaakt. Dat bracht interessante informatie op, waarop er in 2008 archeologisch onderzoek werd uitgevoerd. Over de opbrengst van dit onderzoek is in Graven In Het Groen nr 7 uitgebreid geschreven.

Er werd onder andere (zie afb. 1) een greppel ontdekt, een drietal waterputten en verschillende plekken waar palen hebben gestaan in groepjes van 4 of 6 palen (op afb. 1 zijn er 3 plekken aangegeven, maar er zijn er dus veel meer). Deze palen kunnen wijzen op spiekers (dit zijn huisjes op palen, die gebruikt werden voor opslag van graan. Zie afb. 2). Maar lange tijd was het onduidelijk hoe deze vondsten geïnterpreteerd moesten worden. Er waren ook potscherven gevonden, die te herleiden waren tot de late Bronstijd (1100 v Chr)/begin IJzertijd (800 v Chr). Dat is de tijd waarin ook grafheuvels werden gebouwd.

Afb. 1
plattegrond
archeologische
vondsten
Leersum.

afb. 2 Spieker.

Inmiddels is er een theorie ontwikkeld waar deze plek voor gediend zou kunnen hebben en om die te begrijpen, zijn recente ontwikkelingen van stonehenge in Engeland van belang.

Stonehenge is een grafheuvel, omringd met grote stenen. Maar in het gebied rondom stonehenge is veel meer te zien. Zo is er ook woodhenge: een plek omringd door houten palen (zie afb. 3). En er waren restanten die wijzen op tijdelijke bewoning vlakbij een rivier en verderop in de rivier was een plek, die bluestonehenge wordt genoemd. Bij stonehenge (zie afb. 4) werden twee greppels gevonden, evenwijdig aan elkaar. De grond uit de greppels werd gebruikt om een weg te maken tussen de greppels, die ook wel Stonehenge Avenue wordt genoemd, een soort verhoogde toegangsweg tot stonehenge. De theorie over het gebied bij stonehenge is dat mensen hun overledenen naar woodhenge (hout is levend materiaal) brachten en daar in de buurt tijdelijk verbleven. De overledenen werden dan met bootjes over de rivier naar bluestonehenge gebracht en vandaar over land in een processie richting stonehenge (steen is dood materiaal). De doden werden dan in processie over de 'Stonehenge Avenue' naar de grafheuvel gebracht en daar begraven (de overgangsrite).

Afb 3 links:
woodhenge

Afb 4 rechts:
stonehenge

Deze theorie zou ook op Leersum toegepast kunnen worden. De greppel die gevonden is aan de Koningin Wilhelminalaan loopt in noordelijke richting en in het verlengde van deze greppel liggen de grafheuvels (bij de Tombe van Nellesteijn). Ook is op paleogeografische kaarten te zien dat er een stroompje was van de plek waar nu Amerongen is naar, wat nu, Leersum is. Uit eerder onderzoek zijn aanwijzingen gevonden dat op de Middelweg (tijdelijke) bewoning is geweest (zie afb 7) tijdens de IJzertijd. Maar wat doen die spiekers dan op het stukje grond aan de Kon. Wilhelminalaan? Er zijn daar immers geen vondsten gedaan die op bewoning wijzen en dus was een spieker als proviandkast niet nodig. Het kan heel goed zijn dat het geen spiekers waren, maar dat de gevonden palen behoorden bij zgn dodenhuisjes of dodenplatforms (zie afb. 5 en 6) en dat daar de lijken werden gelegd voor excarnatie (= 'ontvlezing', dus het verwijderen van vlees en organen), waarna de botten in processie naar de grafheuvels werden gebracht. Dat verklaart de veelheid aan paalrestanten.

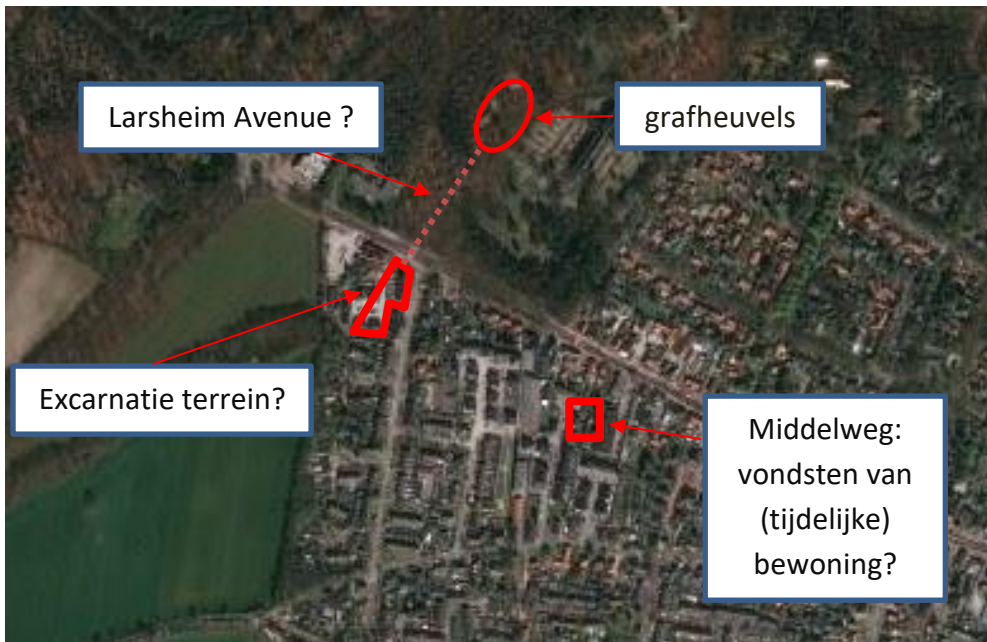

Afb 5 links: dodenhuisje of excarnatiehuisje

Afb 6 rechts: excarnatieplatform

Zou het dus kunnen zijn dat hier eenzelfde ritueel werd uitgevoerd als bij Stonehenge? Dus de doden werden per boot over het stroompje naar de Middelweg vervoerd en van daaruit naar plek aan de Koningin Wilhelminalaan gebracht. De waterputten zouden gebruikt kunnen zijn voor het wassen van de lijken, voordat deze naar de dodenhuisjes/-platformen werden gebracht om te excarneren. De botresten werden dan via het pad met aan één zijde een greppel (dus: "Larsheim Avenue"), in de grafheuvels bij de Tombe van Nellesteijn bijgezet.

Afb 7: de vondsten uit de Bronstijd/IJzertijd in Leersum

Deze theorie is spectaculair en geeft nieuw inzicht in de archeologische waarde van Leersum!